తువ్వాయి జ్వరం

"అమ్మా! బుజ్జమ్మ నాదే."

... ...

మాఘమాసం పుండువంటిచలి కరిచేస్తున్నది. పెద్దావుకు బుజ్జి పెయ్యదూడ పుట్టిందని వాళ్లమ్మ ప్రొద్దున్నే మసుపుతెరపుల నిద్రలో చెప్పేసరికి చిలక పక్కమీదినుంచి ఎగిరి ఒక్కగంతేసి పరుగెత్తిపోయి, గమ్మున బుజ్జిదూడ మెడగావిలించుకొన్నది; "అమ్మా! బుజ్జమ్మ నాదే" అన్నది. నిద్రలో చెదిరిన తలవెండ్రుకలు సర్దనివ్వాలేదు. వీడిపోయినపావడా బిగించనివ్వాలేదు. చలికి అరికంతైనా కట్టించుకోలేదు. మొగమంతా అయిన కండ్లకాటుకతో, నిద్రరాకమునుపే క్రమంగా మిగిలిన తాంబూలపు శకలాలంటిన పెదవులతో-(నిద్రకు ముందు వచ్చిన కోపానపెట్టిన బుడ్డమూతి బిగువైనా ఇంకావదలలేదు!) ఆరేండ్లపిల్లా, చిలక, పోయి, రెండుచేతులూ దూడమెడకు చుట్టివేసింది. ఇంకా ఆవు తన బిడ్డను నాలుగుమూలల నాకనైనా నాకలేదు. ఈనినపసరం తన దూడను తాకితే బిడ్డను పొడుస్తుందేమోనని-వెంకమ్మ వెంటనేవచ్చి "సరే, నీదేలే, అమ్మా" అనిచెప్తూ తిన్నగా తనకూతురిని ఇవతలకి తీసుకొని వచ్చింది.

... ...

చిలకమ్మ అన్నిటా చిలకే. ఆపలుకులు, ఆకులుకులు, ఆతళుకులు, ఆబెళుకులు, ఆనవ్వులు, ఆచిందులు అన్నిటా చిలకే. ఎర్రగా దుత్తువలె పిల్లా; మోచేతులవరకు నల్లగాజులూ; కండ్లనిండా కాటుకా; ఎప్పుడూ ముప్పొద్దు అమ్మతోపాటు తాంబులచర్వణం; నిరంతరం నోటినిండా తాంబూలము రుబ్బుతుంటే, పొట్టమీద జారిన ఎర్రనిచారలు; ఆవీధినిపోయే వారంతా, ఎంత తొందరపనిమీద పోతున్నా సరే-చిలకను పలకరించకుండా పోరు. అందులోనూ 5 గురు కొడుకుల తర్వాత పుట్టిన ఒక్క ఆడపిల్ల. తల్లిదండ్రులకేగాక, బంధుజాలానికంతా ఆపిల్లంటే ముద్దుమురిపెమూ. ప్రక్కనున్న నిడమానూరు నుంచి వెంకటస్వామిబావ పొలిమేరచేనికి వచ్చినప్పుడెల్లా, పనికట్టుకొనివచ్చి చిలకను చూచిపోతాడు. బావదగ్గరచేరి బుగ్గలు బుసబుసలాడుతుంటే పెద్దనాపసానివలె, అమ్మమీద నేరాలు, అన్నయ్యల మీద నేరాలు, వదినలమీద నేరాలు ఎన్నో చెప్పేది. వింటూ-వింటూ, ఆబావ చిలక లక్కపిడతనోట్లో ఎన్నిముద్దులు కుమ్మరించేవాడో !

... ...

"బుజ్జాయి" మీదప్రేమ అదిపుట్టిననాడే దానితల్లి ఆవూ, చిలకా సరిసమానంగా పంచుకొన్నారు. పాలుతరిగి, ఎడలేర్పడుతూ, నిలిచేసరికి క్రమంగా దానికి తల్లితో ప్రేమబంధాలు సడిలినవి కాని చిలకమ్మతో మాత్రం పెనవేసుకున్నవి. చిలకమ్మ దానికి "మాలచ్చిమి" అని పేరు పెట్టుకున్నది. కమ్మటి తల్లిపాలు త్రాగేదూడను మెడకావలేసుకొని లాక్కొచ్చి పచ్చని జొన్నపిలకలు చేతితో నోటికందించేది. దూడ ఎదిగేకొద్దీ, గవ్వలు కట్టింది; మువ్వలు కట్టింది. పట్టెడవేసి గంటకట్టింది. తనకు వెక్కసమైనదని గిన్నెడు పెరుగన్నము 'బుజ్జాయి'కి పెట్టి-ఇంకా కాస్త సేపటికి "అమ్మా ఆకలి అవుతున్నదే"

అని బిక్క మొగము పెట్టుకొని అడిగేది. క్రమంగా దూడలలో-కోడెలలో కలియదిరిగి, చేలల్లో-బీళ్లల్లో మేసి, ఋతుకాలాలనుబట్టి లభ్యమయ్యే, సజ్జజొన్నకూళ్లు, పచ్చదంట్లు, ఎండుచొప్ప, లేతగరిక, కాయ ధాన్యాల పొట్టు-తిని చక్కగాబలిసింది; బాగాకొవ్వు పట్టింది. ఆరేండ్లు నాటికి చూలైయ్యే పొంకాలేమీ కన్పించకపోయే సరికి తెలిసినవాళ్లంతా 'కొంచంకొవ్వు కరిగితేనేగాని, ఫలానికి రాదే ఈదూడ' అన్నారు. కొవ్వుపట్టే తిండి తగ్గించి, కేవలం ఎండుచొప్పమీద నిలిపారు. 7 వ సం॥ 'చూడిపెయ్య' అనిపించుకున్నది.

... ...

చిలకమ్మా ఆపాళాన కూచున్నదా? 12 సం॥ ము వచ్చింది మొదలుకొని తండ్రి రంగప్పనాయుడు, అన్నలు అయిదుగురు, నేలనాలుగు మూలలు వెతకనారంభించినారు, చిలకకు తగువైన వరునికొరకు. పూర్వమైతే ఇట్టేదొరికేవాడు-అల్లుడు: సిగమోర వేయగలవాడు, చిక్కాలు అల్లగలవాడు, ముప్పిరిపగ్గాలు పేనగలవాడు, అరకదున్ని-కపిలతోలి-ఎద్దుల సమాళించి, గొర్రికి 3 పుట్లు పండించగల వాడు, ఎవ్వడైనా. ఇప్పుడెన్ని ఉండాలె. తల్లిదండ్రులకు ఒకరిద్దరే అయి ఉండాలి; దూరాన్నుంచీ వచ్చే ముసలిదాని ఆస్తి ఏదైనా ఉండాలి; 4 ఇంగ్లీషు ముక్కలువచ్చిన నవనాగరికుడై ఉండాలి; సిరిసంపత్తులు ఉండాలి. తిరిగీ, తిరిగీ, కడకు దగ్గరలోనే చూచారు, పొందూరులో రామానాయుడు కొడుకు బాపయ్య చౌదరిని. 5 అరకల సేద్యము. లంకంత ఇల్లు; తల్లిలేదు; కాని అమ్మమ్మ ఉన్నది; మనమడికి పెళ్లి ఎప్పుడవుతుందా, మనమరాలెప్పుడు వస్తుందా, ప్రక్కన కొంజేట్లో సుక్షేత్రమంటి 16 గొర్ల మెట్టపొలం, వారికప్పజెప్పి రాలిపోదాము, అని పక్కవలె కనిపెట్టుకొని ఉంది. వరుడు వంగవోలులో ఇంగ్లీషు బడిలో చదువుచున్నాడు. కందులబస్తాల మీదుగా, పెసలబస్తాలమీదుగా గబగబా చదువు ఎక్కి వచ్చిందిగాని స్కూలు ఫైనల్ వద్ద మళ్లపడ్డది. మొన్న ఏప్రిల్‌లో చేసింది రెండవ దండయాత్ర. కళ్యాణమువచ్చి నా కక్కువచ్చినా నిలువదు; అయిపోయింది. చిలకమ్మ కోవగా పెరిగి, నీటుగాదీరి, నవయవ్వనంలో, గజ్జలగుర్రంలా, కాపరానికి బయలుదేరింది. ఆమె వెంట సారెచీరలతోపాటు, 'బుజ్జాయి' కూడా 9 నెలలచూడిది, మెళ్లో పట్టెడ గంటతో, మూతిన అద్దాల సిగమోరతో, పరపైన వెన్నుతో, చిలకమ్మ అత్తింటికి నడుస్తుంటే 'అమ్మతల్లి' లా ఉంది! అందులోను కారుమంచి పెయ్యలన్నా, కోడెలన్నా, విశ్వకర్మ మలిచిన నందులూ, కామధేనువులూ. వాటినే 'వంగోలుజాతి' అని లోకమంతా గొప్పగా చెప్పుకొనేది.

... ...

రామానాయుడు పెద్దవాడైనాడు. అబ్బాయి చదువు, మళ్లబడ్డదేగాని వయస్సుతోపాటు నాగరిక లక్షణాలన్నీ అలవడ్డాయి. ఇక చదివిస్తే ఇల్లూ, వళ్లూ, గుల్ల అవుతుందని తోచి, "నాయనా! ఇక నేను తిరగలేను నీవువచ్చి సేద్యం, ఇల్లూ వాకిలి, సర్దుకో" అన్నాడు. వంగోలు నుంచి అతడు చదువు సంధ్యల మాట అట్లావుంచి, ముఖ్యంగా నేర్చుకొని వచ్చినవి రెండు: తెల్లావారి లేచేసరికి, కాఫీ, పెసరట్టు; కిల్లీ, సిగిరెట్టు, పైగా, రోజూ ఒకరో ఇద్దరో కాంగ్రెసు సభ్యులను చేర్చాలనో, యూత్ లీగ్ బనాయించాలనో, కిసాన్ సంఘమేర్పరచి రంగా గారికి స్వాగత మివ్వాలనో, ఏదోపేరు పెట్టుకొని, మిత్రులువచ్చి నాలుగు రోజులు మకాంచేసి పోతుంటారు. కమ్మటి గేదెపెరుగు, చిక్కని పాలకాఫీ, నేతితో దోరగా వేగిన పెసరట్లు, విడిచిపోవ సాధ్యమా! రామానాయుడు ఏరువాక పౌర్ణమినాటికి సేద్యమంతా వివరంగా

చెప్పి, చూపి బాపయ్య చౌదరి కప్పచెప్పాడు. ఇంటివద్ద వేళకింత తిని, చుట్టకాల్చుకుంటూ, సావిట్లో 'రామా' 'కృష్ణా' అనుకుంటూ కాలంగడుపుతున్నాడు. అబ్బాయి సేద్యం ప్రారంభించినాడు.

... ...

అప్పటి కప్పటికే 5, 6 సం|| లైనది ఆ ప్రాంతాలకు దొరపొగాకు వచ్చి వెలిసి. ఒకటి రెండు సంవత్సరాలు నాయుడు గూడా 4 గొర్లువేసిచూచినాడు. ఎకరానికి రెండుపుట్లుపండే బంగారంవంటి రేగటి పొలం ఎందుకు కాకుండా పోయింది; అందులో మొలిచిన మల్లె, చుట్టుప్రక్కల భూములకూ ప్రాకింది. సంసారికి లాయఖు కాదని మానేసి తనకు, కమతగాండ్లకు, వచ్చేపొయ్యే పెద్దమనుష్యులకు వాడుకకు కావలసి నంతవరకు పదితాళ్లయ్యే పొలం పట్టున దేశవాళీ పొగాకు మాత్రమే వేశేవాడు. ఇప్పుడు చౌదరి 'ఏమిటి ఈ కందులు, పెసలు, ఉలవలు, సజ్జలు, జొన్నలు, అని తోచింది కాబోలు; దొర పొగాకువేయ నారంభించి క్రమేణా తనభూమి అంతటికీ అదేవేస్తున్నాడు. పెద్దకమతగాడు, పీరిగాడు, కాళ్లావేళ్లాపడి, 'పెద్ద ఎద్దులకైనా గమతం కావద్దా బాబూ,' అని ప్రాధేయపడితే, 4 గొర్లుమాత్రం జొన్నవేస్తున్నాడు. పశుగ్రాసం 6 నెలకైనా చాలడంలేదు. చాకిచెర్లనుంచీ అమ్మ వచ్చిన వరిగడ్డి రోడ్డు వరకుపోయి బండి 30, 40 రూపాయలు పెట్టితెచ్చి మేపుతున్నాడు! పప్పుదినుసులు వేయడం మానేయడం చేత పొట్టుగూళ్లస్థళం గూడ దున్నేసి పుగాకు నాటుతున్నారు. కొట్టాంపలచ బడ్డది. ఆరుగాండ్ల ఎద్దులు రెండు గాండ్లకు వచ్చినవి. క్రమంగా పశువులంతా అమ్ముడు పోతున్నవి. ఒక్కచిలకమ్మ 'మాలచ్చిమి' న్నీ, ఒకముసలి బర్రెయున్నూ మాత్రమే అంత కొట్టాంలో బిక్కు బిక్కుమని ఉంటున్నవి.

... ...

చౌదరి అమ్మమ్మ చిలకమ్మ వచ్చిన సం || మేస్వర్గ మలంకరించింది. చిలకమ్మే ఇంట, వంటా, పెట్టూ అంతా. వచ్చిన కొత్తలో ఒకపూట జొన్న తినేవారు. చౌదరి, మిత్రులు చూస్తే అసహ్యించుకుంటారు, అని గునిసేవాడు. నాయుడి పోడు పడలేక ఊరుకున్నాడు. క్రమంగా ఆపంట తగ్గిపోయింది. పండిన మూడు నాలుగు పుట్లైనా కమతగాండ్లకే చాలడంలేదు. చౌదరి పుగాకునారునాటికి డబ్బు అవసరం కొద్దీ జొన్నలు కళ్లంలోనే అమ్మడం ప్రారంభిచాడు. కమతగాండ్లకు రొఖం జీతం ఏర్పాటు. ఇప్పుడు కాలానుగుణ్యంగా వచ్చి పడే తెనాలి మిల్లు బియ్యమే భుక్తికి. అవి ఒకరోజు ముద్ద; ఒకరోజు సంకటి; ఒకరోజు జావ; ఒకరోజు ననుబాయ. 'చతుర్విధం అన్నం' అన్నారు గదండి! నాయుడు "సారంలేదు"అని పెదవి విరిచేవాడు; చూచీ చూడకుండా దాచిన జొన్నలు నాలుగురోజుల కొకతూరి తొక్కి తనకు మామకు వండేది గాని. మజ్జిగ సంతనలేక అరుకువ చేయడంచేత మానివేసింది. చౌదరి స్వంత. బార్నీసులు కట్టించాడు. ఇదివరకు ధాన్యపు రాసులు పోసిన కళ్లాలలో ఇప్పుడు సింగరేణి రాక్షసిబొగ్గుగుట్టలు వేస్తున్నారు. కలిసి రావడానికి బీళ్లన్నీ చెల్లి పోయినవి. మిగత సంగతెల్లాఉన్నా ఇంట్లోవంట చెరకుకు కష్టమైంది, తుమ్మకంప, కందిదుంప, గొడ్డుతొక్కుడూ దగ్గరకూచోని, సన్నగా మంట వేసుకుంటూ కావలసిన పక్వంలో-కూడూ, కూరా ఉడక వెట్టుకోవడానికి వీలుగాఉండేది. ఇప్పుడెప్పుడో గగనంగా వచ్చే చౌక కట్టె, నెత్తి మోపు చింతపేళ్లు రూపాయలు పోసికొనవలె. మామూలుగా నిత్యకృత్యానికి కొండల వలె పొగదుంప తెచ్చి గొడ్డల తోలుతారు. ఆదుంప పొయిలో పెట్టేసరికి పొగ ఘాటు. చిలకమ్మ

భరించలేక, పొయినిండా ఇంత దుంప వేసి, తలుపుదగ్గరతోసి యివతలికి వస్తున్నది. అరగంటపోయి చూస్తే తనఇష్టము వచ్చినట్టు పొయిమీది వస్తువు ఉడికి ఊరుకుంటుంది. ఈపొగదుంప ధూపము, వాసన ఆ సాద్ధకానికి బాగా పట్టుకుంటుంది. సారంగల జొన్నన్నాన్ని, జొన్నదంటు మంటపై, జాయగా ఉడికించి, చిక్కని మజ్జిగతో కలిపి తాగితే, కడుపులో మెత్తగా, చల్లగా ఉండేది. ఇప్పుడో హీనరకం తెనాలి ధాన్యం, అరగపట్టిన మిల్లుబియ్యం, పొగదుంపల మీద వండడం, పప్పుదినుసుల కరవు, నీళ్లమజ్జిగ, అరగక పోతే, కడుపులోనొప్పి; అరిగితే మంట. ఎంతదిన్నా, ఎప్పుడూ నిస్సత్తువే!

... ...

చిలకమ్మ వచ్చిన ఏడాదికి మరొక చిలక పుట్టింది. మాలచ్చిమి మొదటి ఈతను పెయ్యదూడను పెట్టింది. తిరిగీ రెండో సంవత్సరంకట్టి యీనికోడెదూడను పెట్టింది. రెండీతలను చిన్న చిలకమ్మకు పుష్కలంగా పాలు, పెరుగు. క్రమంగా మేతచాలక నీరసించింది. ఎన్నిసార్లో పట్నపు వాళ్లకు అమ్మేతానని బాపయ్య చౌదరి అన్నాడు గాని చిలకమ్మ వప్పుకోలేదు. "కట్టాలేదు ఈనాలేదు మేతలేని రోజులలోతిండి దండగ," అని విసుక్కున్నాడు. "కట్టనీ ఈననీ గొడ్డును చీటీకట్టి తరుముతారా ఏమిటి?" అని చిలకమ్మ పులుకు పులుకున కళ్లనీళ్లు పెట్టుకొన్నది. పట్నపు వాళ్లకు బేరంసిసలైంది వట్టిగొడ్డును వెంటనే వారూ తోలుకొని పోరు. ఆఊళ్లోనే మాలమాదిగలకు మేపుకూలికి తోలి పోతారు. వీళ్లు చేలగట్టులన, చెరువు గట్టులన పట్టిన గరిక చెక్కలను దోక్కొచ్చి చక్కగా మేపుతారు. కట్టి, ఈనమోసిన నాటికి లెక్కచూచి యిచ్చి, పట్నపువాళ్లు తోలుకొని పోతారు. చిలకమ్మ అవస్థచూచి వారికమతంలో చిరకాలంగా బ్రతుకు తున్నమాదిగ అక్క--దానికూడు పడపోయింది-నేమేపు కుంటా తల్లీ రెండుపూటలా యింతగంజి పోయి చాలు; నాకు డబ్బు అక్కరలేదు-అన్నది. సరే అని బేరంవదిలేసుకొని దానికి తోలి పెట్టారు. సంవత్సరన్నరఅయ్యేసరికి ఈనమోసిన మాలచ్చిమిని తెచ్చి వాకిట కట్టేసింది అక్క. చిలకమ్మ చినిగి పోయిన పాతవాయిల్ చీర యిస్తే సంబరాలు పడుతూ వెళ్లిపోయింది. చిలకమ్మ సంతోషించింది గాని చౌదరికి నోరూరింది. పసిపట్టి పట్నపువాళ్లు వచ్చి వాలినారు. 400, 500 అని ఆశ చూపుతున్నారు. చౌదరి పుగాకు మార్కెటింగ్ బోర్డు సభ్యత్వానికి కమ్యూనిస్టులతో పోటీ చేస్తున్నాడు; నారు సీజన్; పర్మిట్లు తీసుకోవాలి; బార్నీసులకు రేకులు కొనాలి; బొగ్గుకు అడ్వాన్సు కట్టవలెను; ఎక్కడిడబ్బు చాలడంలేదు. 25 వేలు ఈసాలున వచ్చిందని పేరేగాని 30 వేలు ఖర్చు కంటెదుట కన పడుతున్నది. ఆవు నమ్మచూపాడు. చిలకమ్మ పేచీపెట్టింది, ఈసారీ కోడెదూడ పెట్టుతుంది, దాని తల్లిచాలు అది, అని చిలకమ్మ; కాదు, అని చౌదరీ; 6 నెలలనుంచీ వాదులాడు కుంటున్నారు. కోడెదూడయితే నాలుగేళ్లలో చేతికంది వస్తుంది అని ముసలాయన ఊరుకోలేక అన్నాడు. నిన్నగాక మొన్న 1500 మూట కట్టుకొని 30 గ్రామాలు తిరిగి సన్నాసి కోడె నొకదాన్ని చౌదరి కొన్నాడు. ఆశ కలిగింది. అంతలో, ఎప్పటి మాట, నాలగేళ్లట! అనుకున్నాడు. ఈమేతలేని రోజుల్లో గొడ్డువాకిట్లో ఉసూరు మంటుంటే చూడలేము, అనేమాట చిలకమ్మకు ఆఖరుకు నచ్చిన వాదము. పట్నపువారు ఏనుగ నెక్కి నంత సంతోషముతో మాలచ్చిమి ని తోలుకొని పోయినారు. టంగుటూరి స్టేషన్కు చేర్చిన రాత్రి ఈని కోడె దూడను పెట్టింది. ఆస్టేషన్ మాస్టరు ఇదుగో అదుగో, అని జున్ను పాలు పోయించుకుంటూ గడుపు తున్నాడు. వాగ నింక, దొరక లేదు.

... ...

చిలకమ్మ తొలిచూలి బిడ్డ తర్వాత మళ్లీ, -ఉఁ ఎందుకా గాథ అంతా ...... క్రమంగా నీరసం, నిక్కాక. కడుపులో నొప్పి, మంట ఏర్పడ్డవి. ఇప్పటికొకసారి వంగోలుపోయి డాక్టరుకు చూపించారు. గర్భకోశంలో పుండుఏర్పడిందని చెప్పి నెలరోజులుండమని పదిసారు లింజక్షన్లు ఇచ్చాడు. ఆప్పటి కేదో ఉపశమనగా ఉండేగాని యింటికి వచ్చిన తర్వాత యథాస్థితే; కడుపునొప్పి పోలేదు; మంటా

పోలేదు. చిన్న చిలక మాత్రం నాలుగు సినిమా పాటలు నేర్చుకొన్నది; పెద్ద చిలక కొత్త 'లోలక్కులు' కొనుక్కొన్నది. తిరిగి వంగోలు ప్రయాణమైనారు. స్టేషన్ వద్ద మాలచ్చిమిని దూరంనుంచీ చూచారు. చూచి చిన్న చిలక కొత్తగా పుట్టిన తువ్వాయిని చూడవలెనని మారాంపెట్టింది. ఏందూడో చూదామని చిలకమ్మకూడ ముచ్చటేసింది. రైలు 'గరండాల్' మీద కూతవేసింది 'రారమ్మ'ని చౌదరి తొందరించాడు. వంగోలులో కీచుకీచుమనే జపాను ఆవుదూడ బొమ్మను కొనిపెట్టి చిన్న చిలకపోరు మాత్రం మాన్పించారు. డాక్టరు రెండు నెలలుండమన్నాడు. లాభంలేకపోయింది. పిదప మద్రాసుపోయి ఆపరేషన్ చేయించు కొంటే మంచిది అని స్నేహితులు సలహాయిచ్చారు. చౌదరి, నెత్తికెత్తుకున్న రాజకీయ ఆర్థిక, సాంఘిక, వ్యావసాయిక, పారిశ్రామికాది కార్యక్రమాలతో తీరక మరో నెల ఆలస్యంచేసి-మొన్న జనవరిలో మద్రాసు ప్రయాణం కట్టినాడు. రాయపేట కమ్మవారి లాడ్జిలో దిగాడు. డాక్టరు, ప్రొద్దున్నే రమ్మన్నాడు. చిలకమ్మ బిడ్డనెత్తుకొని గదివాకిట్లో నిలిచి ఆపీ యిపీ చూపిస్తున్నది. ఇంతలో పాలవాడు ఆవును తోలుకొని వచ్చినాడు లాడ్జికి పాలుపితకను. పిల్లా తల్లి ఇద్దరు ఆవును గుర్తుపట్టినారు. తమ మాలచ్చిమి-మాలచ్చిమి సంబరంతో దిగులుతో, పాలవానికి నిలువక-గదిముందుకు వచ్చి తల్లిని, బిడ్డను చేతులు నాకడం ప్రారంభించింది. ఇంతలో చిన్న చిలక "అమ్మా! తువ్వాయి యేదే?" అన్నది. ఆమాటలోనే పాలవాని భార్య-దూడతోలు తిత్తిలో గడ్డికూర్చిన చేటపెయ్య బొమ్మను తెచ్చి కిందదింపింది. 'మాలచ్చిమి'-చిలకమ్మలను వదిలిపెట్టి పోయి-ఆబొమ్మనే మూచూస్తూ నిలిచింది. గొడ్డుకైనా కడుపుతీపి!

... ...

చిలకమ్మకు తలగిర్రున తిరిగింది; కాస్సేపు స్మృతేలేదు. చేతిలోబిడ్డ చంకదిగివచ్చి తువ్వాయిని పట్టిచూచి-కెవ్వున కేకేసి ఏడ్వనారంభించింది. తల్లికిస్పృహవచ్చి, వచ్చి ఎత్తుకొనే సరికి వళ్లువెచ్చబడి ఉన్నది. కళ్లనీళ్లుపెట్టుకుంటూ గదిలోకి పొయ్యేసరికి, ముఖక్షౌరం చేసుకుంటున్న చౌదరి, ఏమి ఇంకా తెమలలే; డాక్టరు వద్దకు పోవద్దా? అన్నాడు. చిలకమ్మ పలకకుండా కన్నీళ్లు కారుస్తూ-బిడ్డను మంచంమీద పడుకోబెట్టి కప్పినది. వళ్లుమసిలి పోతున్నది. అదిరి అదిరి, ఉలికి ఉలికి పడుతూ, "అమ్మా తువ్వాయే" అని మాటిమాటికి బిడ్డ కలవరించ నారంభించినది. చౌదరి 'సంగతేమిటి'? అని గుచ్చిగుచ్చి అడుగగా "బిడ్డకు జ్వరంతగిలింది. డాక్టరును పిలుచుకొని రండి" అంది-చిలకమ్మ.

... ...

డాక్టరు వచ్చిచూచాడు. "ఓ! ఇదెంత రెండు రోజుల్లలో తగ్గుతుంది. అయినా, మంచిది మా నర్సింగ్ హోమ్‌కురండి" అని అన్నాడు. నర్సింగ్ హోమ్‌లో పిల్లాతల్లి చేరినారు. డబుల్ టైఫాయిడ్ హో అనిదానికి నామకరణమైంది. నాకుమల్లెనే ఈశ్వరుడుకిన్నీ జాలికలిగింది కాబోలు-చిన్న చిలకను నలుసునుజేసి ప్రాణాలు మాత్రం నిలిపాడు. ఈదిగులునా ఆదిగులునా, చిలకమ్మకు మరీనీరసించింది. అన్నం వంటిపూటపడినది-అపరేషన్ చేయవలెను అని డాక్టరన్నాడు. "ఇస్తేమందివ్వండి-ఆపరేషన్ చేయించు కొను" అని చిలకమ్మ ఖండితముగా చెప్పివేసింది. చలవజోడులో నుంచి చౌదరి ఒకటి రెండు సార్లు ఉరిమినా లాభం లేకపోయింది. చౌదరి రెండుసంచులు కాళీచేసుకొని-సకుటుంబంగా ఇంటికి చేరినాడు.

తల్లికి ఆరోగ్యం నానాటికి నాసిల్లి పోతున్నది.

బిడ్డ అప్పుడప్పుడు-"అమ్మా తువ్వాయే!" అని కెవ్వున కేకసి జ్వరపడిలేస్తున్నది.

ఆఁ! అన్నట్టు, మరిచాను; శ్రీయుత సర్దార్ బాపయ్యచౌదరిగారు పుగాకు మార్కెటింగ్ బోర్డు మెంబరైనారు. ఇప్పటికి మూడుసార్లు ఆపనిమీద ఢిల్లీకి-పెద్దలవద్దకు-డెప్యుటేషన్ వెళ్లివచ్చాడు సుమా!

'లీలావతి'